

Bilişim Hukuku

Dijital Miras: Sanal Varlıkların Hukuki Kaderi
Türk Medeni Kanunu, Veri Mahremiyeti ve Uluslararası Yetki Sorunları Işığında

Öğr. Gör. Zafer SERİN

"Dijital Tereke" Nedir?

- Dijital tereke, kişinin ölümüyle geride bıraktığı elektronik ortamındaki tüm malvarlığı ve manevi değerler olarak tanımlanır.
- Örneğin:
 - Sosyal Medya Hesapları (Instagram, X, LinkedIn).
 - Finansal Varlıklar (Kripto, NFT, Banka Uygulamaları).
 - Dijital Kütüphaneler (Steam, PSN, Spotify).
 - Bulut Verileri (iCloud, Google Drive).

Hukukun Temel Çatışması

- Miras Hukuku (TMK): "Külli Halefiyet" ilkesi gereği mirasçılar, mirasbirakanın tüm hak ve borçlarına (aktif ve pasiflerine) bir bütün olarak sahip olur.
- Kişilik Hakları (Anayasa & KVKK): Özel hayatın gizliliği ve haberleşmenin gizliliği esastır.
- Bu durumda mirasçı olmak, ölen babanın özel mesajlarını okuma hakkını verir mi?

Hizmet Sağlayıcılarının (Platformların) Tavrı

- Kullanıcı Sözleşmeleri (TOS): Genelde "Hesap kişiye özeldir, devredilemez" yazar. EULA nedir?
- Sözleşme vs. Kanun: Şirket politikaları, ülkenin miras kanunlarından üstün olabilir mi?
- Şirketler genelde ABD merkezlidir ve kendi kurallarını dayatma eğilimindedir.

Dijital Varlıkların Sınıflandırılması

- Malvarlığı Değeri Olanlar: Cripto paralar, domainler, geliri olan YouTube kanalları. (Miras kalmaya en yatkın).
- Manevi/Duygusal Değeri Olanlar: Fotoğraflar, anılar, e-postalar.
- Kişiye Sıkı Sıkıya Bağlı Olanlar: Özel mesajlaşmalar (DM), tıbbi veriler.

Dijital Ölüm İstatistikleri

- Facebook'taki ölü kullanıcı sayısı 2070'te canlıları geçecek.
- Şifresi bilinmediği için kaybolan milyonlarca dolarlık Bitcoin (Atıl Sermaye).

Emsal Karar - Almanya (Facebook Davası)

- Olay: 15 yaşındaki kızın ölümü ve ailenin hesaba erişim talebi.
- Karar: Federal Mahkeme, aileyi haklı buldu.
- Gerekçe: "Dijital içerikler de mektuplar ve günlükler gibi terekeye dahildir. Analog dünyada günlük miras kalıyorsa, dijital dünyada da kalır."

Emsal Karar - ABD Yaklaşımı (SCA Yasası)

- Stored Communications Act: Hizmet sağlayıcılarının izinsiz içerik paylaşması suçtur.
- Fark: ABD mahremiyeti, miras hakkından daha üstün tutma eğilimindedir. (Apple vs. FBI örneği gibi, Apple vs. Mirasçılar durumu da zordur).

TÜRKİYE - Antalya Bölge Adliye Mahkemesi Kararı (2020)

- Olay: Ölen eşin iCloud (Apple) hesabındaki fotoğraflara erişim talebi.
- İlk Derece: "Özel hayatın gizliliği" diyerek reddetti.
- BAM Kararı: Kararı bozdu ve erişim izni verdi.

Antalya Kararının Hukuki Dayanağı

- Gerekçe: Dijital varlıklar ekonomik değeri olmasa bile "duygusal malvarlığı" kapsamındadır.
- Sonuç: Mirasçılık belgesi ile Apple Türkiye'den veriler talep edilebilir.
- Sınır: Mahkeme "her şeyi verin" demedi, "tereke kapsamındaki verileri" kastetti. Özel mesajların durumu hala muallak.

Denizli Sulh Hukuk Mahkemesi (Kripto Varlıklar)

- Konu: Kripto para borsasındaki (Yerli Borsa) varlıklar.
- Karar: Kripto paralar "menkul değer" (taşınır mal) gibi kabul edildi.
- Uygulama: Mahkeme müzakkeresi ile borsa, varlıkları TL'ye çevirip mirasçılarının hesabına yatırdı.

Parola Kırmma ve Yetkisiz Erişim (TCK 243)

- TCK Madde 243: "Bir bilişim sisteminin bütününe veya bir kısmına, hukuka aykırı olarak giren veya orada kalmaya devam eden kimseye, bir yıla kadar hapis veya adli para cezası verilir."
- Mirasçı, ölenin telefon parolasını bir kimse vasıtasiyla kırdırabilir mi?
- Hukuka uygunluk sebebi: "Hakkın kullanılması".
- Ancak mirasçılar arasında anlaşmazlık varsa, tek bir mirasçının hesabı ele geçirmesi suç olabilir.

Steam ve Oyun Kütüphaneleri - 1 (Teori)

- Sözleşme: "Oyunları satın almadın, kiraladın. Ölürsen lisans biter."
- Hukuk: "Tükenme İlkesi" gereği, parasını verip aldığım yazılım benimdir, miras kalır.
- Türk Hukuku: Miras hakkı Anayasal haktır, Steam'in sözleşmesi (TOS) bunu engelleyemez.

Steam ve Oyun Kütüphaneleri - 2 (Pratik/Uygulama)

- Soru: Mahkeme kararı aldım, Steam hesabı verir mi?
- Cevap: Muhtemelen HAYIR.
- Neden? Steam'in merkezi ABD'de. Türk mahkemesinin kararını ABD'de uygulatmak (Tenfiz) on binlerce dolar tutar.
- Risk: Steam, "Hesap güvenliği ihlali" diyerek hesabı tamamen kapatabilir.

Dijital Mülkiyetin İflası: "The Crew" Olayı (2024) Alt Başlık: "Satın Aldığınız Oyun Bir Gün Aniden Yok Olabilir mi?"

- Ubisoft, Nisan 2024'te yarış oyunu The Crew'un sunucularını kapattı.
- Sunucu kapatmakla kalmadı, oyunu kullanıcıların Ubisoft Connect kütüphanelerinden sildi ve lisansları iptal etti.
- Sonuç: Parasını verip oyunu alanlar, oyunu indirme veya tek kişilik (offline) oynama hakkını bile kaybetti. Oyun tamamen "buhar oldu".
- Hukuki Dayanak (Şirket): EULA (Lisans Sözleşmesi) Madde X: "Hizmeti istediğimiz zaman sonlandırma hakkımız saklıdır."
- Avrupa'da "Stop Killing Games" (Oyunları Öldürmeyi Durdurun) inisiyatifi başlatıldı ve AB Komisyonu'na şikayet edildi.

Tüketicilerin Zaferi (2025 Güncellemesi)

- Gelişme: "Stop Killing Games" baskısı ve davalar sonuç verdi.
- Sonuç: Ubisoft, Ekim 2025'te The Crew 2 ve The Crew Motorfest için "Çevrimdışı Mod" (Offline Mode) getireceğini açıkladı.

Kripto Paralar: Borsa vs. Cüzdan Farkı

- Merkezi Borsa (Binance TR, BtcTurk): Muhatap var. Mahkeme kararı uygulanır, para alınır.
- Soğuk Cüzdan (Ledger/MetaMask): Muhatap yok. Para blokzincirde. "Not your keys, not your coins" (Anahtar senin değilse, coin de senin değildir)

Sosyal Medya (Instagram/X)

- Hesap Yönetimi: Platformlar şifreyi vermeyi reddeder.
- Anıtlaştırma: Hesabın dondurulması ve "Anısına" ibaresi.
- İçerik İndirme: Mahkeme kararı ile verilerin bir kopyası (fotoğraflar) alınabilir ama hesabın yönetim paneli (şifresi) genelde verilmmez.

E-Postalar ve DM'ler (Mahremiyet Duvarı)

- Haberleşmenin Gizliliği: Anayasa ile korunur.
- Durum: Mirasçı olmak, ölen kişinin 3. kişilerle yaptığı özel yazışmaları okuma hakkı vermez.
- Uygulama: Mahkemeler genellikle "Fotoğrafları verin ama mesaj kutusunu (DM) vermeyin" şeklinde karar verme eğilimindedir.

NFT ve Dijital Sanat

- NFT bir "tapu" gibidir. Mülkiyeti miras kalır.
- Fikri Mülkiyet (Telif): Eser sahibinin ölümünden itibaren 70 yıl boyunca mirasçılar telif geliri elde eder.
- Akıllı Sözleşmeler ile otomatik telif geliri aktarımı.

Bulut Hesapları (iCloud / Google Drive)

- Fotoğraf albümleri, notlar, ses kayıtları.
- Apple "Dijital Vâris" Özelliği: Kullanıcı ölmeden önce seçerse, Apple ölüm belgesi ile erişim anahtarını verir.
- Seçim yapılmadıysa? Mahkeme kararı gereklidir (Antalya BAM örneği burada devreye girer).

Uluslararası Yetki Sorunu

- Dijital mirasın önündeki en büyük engel: Yargı Yetkisi.
- Kullanıcı Türkiye'de, Server İrlanda'da, Şirket ABD'de.
- Hangi hukuk uygulanacak?
- Çözüm: Platformların Türkiye'de yasal temsilcilik açma zorunluluğunun genişletilmesi.

Çözüm 1: Dijital Vasiyetname

- Hukukumuzda "Dijital Vasiyet" diye ayrı bir tür yoktur.
- Nasıl Yapılır? Resmi veya el yazılı vasiyetnamenin içine "dijital envanter" eklenir.
- "Instagram hesabım kızıma, Bitcoinlerim oğluma kalsın."

Çözüm 2: Güvenli Şifre Saklama

- Parolaları vasiyetnameye açıkça yazmak risklidir (Vasiyetname açılana kadar herkes görebilir).
- Yöntem: Parolalar bir USB belleğe veya Parola Yöneticisine (Password Manager) konur, bu belleğin yeri veya ana şifresi vasiyet edilir.

Çözüm 3: "Dead Man's Switch" (Ölü Adamın Anahtarı)

- Yazılımsal çözüm.
- "Eğer 3 ay boyunca Gmail'ime giriş yapmazsam, şu şifreleri şu e-posta adresine otomatik gönder."
- Google'ın "Etkin Olmayan Hesap Yöneticisi" buna örnektir.

Unutulma Hakkı ve Mirasçılar

- Mirasçılar, ölen kişi hakkındaki kötü haberleri sildirebilir mi?
- Evet. "Ölenin hatirasına saygı" ve mirasçıların manevi bütünlüğü kapsamında başvuru yapılabilir.

Gelecek: Yapay Zeka ile Diriltme (Grief Tech)

- Ölen kişinin verileriyle (ses, video, mesajlaşma stili) eğitilen Chatbot'lar.
- Black Mirror Senaryosu: Ölen babanızla WhatsApp'tan konuşmaya devam etmek ister misiniz?
- Hukuki ve Etik Sorun: Ölen kişinin rızası var mıydı? Veriler ticari olarak kullanılıyor mu?

Domain (Alan Adı) Mirası

- Ticari değeri yüksek varlıklar.
- ICANN kuralları gereği, veraset ilamı ile domain transferi (Godaddy, ODTÜ vb.) mümkündür.
- Dikkat: Miras süreci uzarsa ve yıllık ücret ödenmezse domain düşer, başkası alır.

SONUÇ

- Hukuk: Dijital varlıklar terekedir, miras kalır (Antalya BAM Kararı).
- Teknik: Parola yoksa (Soğuk Cüzdan), hukuk çaresizdir.
- Pratik: En iyi miras planı mahkeme değil, Dijital Vasiyet ve Parola Yöneticisi kullanmaktadır.